

1 Petoro

Petoroŋe kepia siân siân manmini yâk yengât akmâ kulengoep.

¹ Galalupne, nâmâ Petoro, Yesu Kristogât hon bawa akto Aposolo nâŋe kulem esenŋe ire Anutuŋe mem kepilâyegep yengât kulengoân. Ye amâ hânân ire yogan mandâi, akto hânŋeŋaet kotyene hin, Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia akto Bitinia ain yogan tatmâ mandâi.

² Anutu Ewenenŋe nen bo miawagionânbak ekmâ nânŋaepgât yendâp. Imâ nânŋât kâmotlupne dâm magep. Makto miawaktenŋe Anutugât Heakŋande Yesu Kristo ire yengât akmâ mondo dosayeŋe bo akto Yesu Kristogât lau lokom agak memeyeŋe huraguâk dâm biwiyeŋân âi miep. Âi mem owâiŋe ketuguyenŋiep yengât kulem ire kulengoân. Anutuŋe han kalem akmâ damun yengum akto biwiyeŋe sândugem âgâwiâp.

Manman kârikŋande lâm nengimap.

³ Nen Yesu Kristo Humonenŋe yâkgât Eweŋe akto Anutuŋe kotŋe mem agatne. Amâ hingât. Anutuŋe nengât okotŋe dondâ nânŋâmap arekŋe Yesu Kristo momoŋânba mem agalep. Mem agatmâ âmâ wâtŋe aknengim mem miawak nenekto nânŋâ nânŋânenŋe irakŋe miawagep. Are nânŋâm heronŋe akmâ lângom manbaen.

⁴ Akto Anutuŋe nen himbimân manmâ pagalenŋe membaengât ikinŋaet pat kat nenegep. Are irakŋe dondâ akto bo bâliwiap. Are Anutuŋe himbimân

yeŋgât kato talep are tatmâ âgâwiap. Anutuŋe kalep are bâliwiapgât dop bo tatâp.

⁵ Yeŋe hanyeŋande Anutu nâŋgâm kepilaŋmai aregât Anutugât kârikŋeŋande han biwiyeŋe bâliwopgât manmâ maleine sop humoân miawakbiawân ain Anutuŋe bunewâk heŋgemyeŋguwiap.

⁶ Yeŋe aregât nâŋgâm herone dondâ akmai. Dâ uŋak âmâ umatŋe siâ siâ arekŋe miawakyeŋim agak memeyeŋe dop yeŋgumbo sop getek bo akbiap.

⁷ Are âmâ yeŋe biwiyeŋe Anutugâlân katbiâ talep aregât agak memeyeŋe dop komap. Den ginŋe hin. Âi luâk goligât dop komberâm âmâ kâlâwân kato aregât keiŋe miawakmap. Dop hainâk Anutuŋe nâŋgâmbo wan me wanŋe biwi kat katyeŋe dop yeŋguwiap. Akto biwi kat katyeŋe arekŋe goli ewangiâp aregât biwi kat katyeŋe dop komap are âmâ biwi kat katyeŋe kârikŋe ketuguwerâm aregât dop yeŋgumap. Kârikŋe ketugumbo âmâ hâmbâi Yesu Kristo togowiap sop ain âmâ biwi kat katgât agak meme aregât kot humo membiap.

⁸ Dâ ulikŋân âmâ Yesu Kristo âmâ bo egi. Dâ amâ okot âlep agaŋmai. Akto hinŋe amâ boâk ektâi gârâmâ biwiyeŋe yâkgâlân katbiâ talep aregât biwiyeŋe owâimbo herone dondâ akmai. Herone ire siâŋe bo mem gewiap. Akto herone ire âmâ wanân dop katmâ makbe?

⁹ Akto yeŋe biwiyeŋe yâkgâlân katbiâ kilep arekŋe kârikŋe akto ain âmâ Anutuŋe meyekmâ bunewâk heŋgem yeŋguwiap. Aregât lâmgom manmai herone are hârok ewangim meteâp.

Propeteŋe âi miawakbiapgât magi a bunŋe miawagep.

¹⁰ Galalupne, Anutuŋe bunewâk meyekmâ heŋgem yeŋguep aregât lâuwâŋe makbe. Uliŋân propetelupŋe Anutugât okot âlep iregât magi are uŋak yeŋgâlân miawaktâp aregât keiŋe propetelupŋande nâŋgâm heŋgemgowerâm âi umatŋe meyi.

¹¹ Hain akbiâ Kristogât Heakŋande biwiyenân tatmâ Kristoŋe hâmbâi hâk hilâlâm keiŋe keiŋe nâŋgâmbo bo akto kot humo membiapgât makyenŋimbo kulemgoyi. Anutugât propetelupŋe Anutuŋe huŋgun aŋdo gewiap a sop amuten âmâ togowiap aregât keiŋe nâŋgâm heŋgemgone dâm ulilaŋi.

¹² Aregât Yesugât keiŋe uŋak yu yeŋgâlân miawaktâp aregât yâk hekatyenŋimbo kulemgoyi amâ uŋak yu miawaktâp. Amâ yâk yeŋgât bo, ye hinŋe mandâi yeŋgât den are bunŋe akto Anutuŋe Heakŋe himbimânba huŋgun aŋdo gem luâk bikŋe huŋgun yeŋgimbo yeŋgâlân togom Yesugât keiŋe makyenŋiyi. Makyenŋimbiâ ye nâŋgâm meteyi. Akto aŋelo gai den ire nâŋgâwerâm egâlianmai.

Anutuŋe âlepŋe manmagpât nen âkai salek salek manbaen.

¹³ Hain gârâmâ ye nâŋgâ nâŋgâyeŋe mem kârikŋe ketugum heŋgemgowej. Yesu Kristoŋe miawakmâ ambo akyenŋiwiapgât lâmgombiâ biwi kambiamyeŋe owâiwiapgât agak memeyeŋe damunŋe akbei. Akto damunŋe akmâ kârikŋe akbei.

¹⁴ Akto nanan bikŋande ewelupyene yeŋgât lauyeŋe lokomai ye dop hainâk Anutugât

lau lokowei. Akto hângeiŋe yeŋaet hâkyeŋaet nânġâmbiâ âġâminep areġât nânġâ nânġâ gulip areġât bo egâlianbei.

¹⁵⁻¹⁶ Anutuġât denŋe hin dâmap, “Anutuŋe hin dâp, Nâ âlepŋe tatmâ wan me wan hârok mendere huragumap areġât ye hainâk akbei.” hain dâep. Areġât Anutuŋe emelâk yeŋgonlep yâk âmâ âlepŋe dondâ ġârâmâ yekâ hainâk manbei.

¹⁷ Akto yeŋe Anutu konmâ Apo dâmai. Amâ yâġġât keiŋe hin. Yâk âmâ kot nenŋaet akmâ bo potat nenekmap. Bo. Yâkŋe âmâ agak meme konok akmaen areġât dopnennânâk potat nenekmap. Areġât ye hânân ire amâ amboŋe borâm manbiâ Anutuŋe yekto bâliwopġât agat meme âlepŋeâk akmâ mem hamewakmâ manbei.

¹⁸ Akto ye ulikŋân agak meme bunŋe bo areġât nânġâmbiâ kârikŋe akminep are bâġilupyenġande hekatyeŋġimbiâ meyi. Amâ bo tânyenġuminep. Dâ amâ Anutuŋe emelâk puligoyeġep. Yâk âmâ hânġât siâ siâ puli siliwa me goli bo akmap arekŋe bo puligoyeġep.

¹⁹ Bo. Yuda ġâtŋe âmâ dosanenŋe bo agâk ġât lama kombiâ ġilâmŋe geminep. ġârâmâ Anutuŋe dosanenŋe hârok pulinengiwerâm nanŋe lama âlepŋe hainare kondo ġilâmŋe gembo agak meme meyi arekŋe bunŋe bo agep ainba oloŋyeġep.

²⁰ Akto Anutu yâġġât nanŋe areġât keiŋe hin bâlensiâ makbe. Anutuŋe hân boâk liunlewân Kristoŋe âi ire membiapġât bunewâk magep. Magep amâ emelâk sop humoân yeŋġât akmâ miawagep.

²¹ Miawakmâ mando Anutuŋe momoŋânba oloŋdo agato kot humo wanŋep. Are nânġâm

Anutuņe kârikņe ketugu nenekbiapgât dâp tatâp dâm biwiyenę yâkgâlân katmai.

Pat âlep denņande mem hulaņnenegep.

²² Galalupne, ye den bunņe are nâņgâm aregât kambiamyenę biwiyenę nâņgâ nâņgâyenę heņgemgoyi. Are heņgemgombiâ galalupyenę okot âlep akyenęimaigât dâp miawaktâp aregât galalupyenę kambiam âlep dondâ akyenęiwei.

²³ Akto ye emelâk Anutuņe nan baratlupņe dâm yenęondo irakņe lâuwâņe miawagi. Anutuġât den pat arekņe amâ kârikņe akmâ âġâwiapgât. Akto ye den ire nâņgâm amâ irakņe lâuwâņe pâtkom miawaktâi.

²⁴ Amâ Anutuġât denņe hin dâmap,

“Luâk âmbâle hârok amâ dakerâ akto buluņe dop hainare akmai. Sopņân huragum kinmâ benņe pekmâ gemap. Umiliņ buluņande kuņkuņ kârâmap akto bererek âġâm gemap.

²⁵ Dâ Humogât den amâ dondâņe kârikņe tatmâ âġâwiap.”

Den are amâ hinņe luâk bikņande den pat âlepņe mem togom makyenęimbiâ nâņgâm irakņe miawakbiâ biwi nâņgâ nâņgâyenę heņgemgoep.

2

Yesuņe amâ nengât hambo kârikņe manman olop kindâp.

¹ Galalupne, den kulengoân are oyaņmâ amâ hin akbei. Agak meme bâleņe hepunmâ den bâleņe are bo makbei. Akto galagât hogo hogo are bo akbei. Akto kândâlângen den bo magaņgiwei. Akto nâņgâ nâņgâyenęân siâ tato lauņeâk den bo

hogoanjiwei. Akto galagât kotņe siâ siâ talaņdo aregât nânġâmbiâ bo bâliwiap aregât bo nânġâm egâlianbei.

² Akto nanaņ gurukņande namġâlâk dondâ akmai ye âkâ dop hainâk den âlepņe Anutuņe makto kulemgoyi areâk egâlianmâ nânġâm âġâwei. Den arekņe âmâ tânyeņgum nânġâ nânġâyeņe heņgemgombo humo akmâ Anutu olop âlepņe tatmâ âġâwaigât.

³ Akto ye emelâk Anutugât heroņe akmâ okot nânġaņmâ ukenņe dondâ nânġâmai areâk dewatim Anutugât den aregât ukenņe hainâk nânġâm manbei.

⁴ Kristo kunkun manmanņe are luâkņe ekmâ sârekombiâ âmâ Anutuņe nânġaņdo agat agatņe akto mem kepilâep aregât yeņe yâġġâlân togom kârigewei.

⁵ Hain akbiâ Anutuņe ye kât manmanņe hainare meyekmâ mânġiyekto Heakġât opmân akbai. Hain akmâ Anutugât sumbe kat kat kâmot akmâ hanyenande Anutugât sumbe bunņe aġaņbiâ Anutuņe Yesu Kristogât akmâ nânġambo âlepņe akbiap.

⁶ Aregât Anutugât den bikņande hin maktâp,
 “Nâ Sioņ gimbânân ain kât siâ katân. Kât kunkun are emelâk ekmâ kepilâm âmâ nânġâre humo dondâ akmap. Aregât luâk siâņe han biwiņe yâġġâlân bigeiwiap âmâ âlepņe bo hilip aguwiap.

⁷ Akto yeņe yâk nânġaņmai âmâ siâ me siâ hârok nânġâmbiâ gemap. Akto yâk nânġaņbiâ humo akmap. Dâ bo nânġaņmai âmâ yâk yeņġât keiyene âmâ Anutugât kulemņe hin makmâ miawagep,

“Emet mângimainje kât kunkun are sârekne dâm pali. Arekne âmâ kât kunkun kârikne kindâp.

⁸ Akto kât kunkun ain keiyenje erâwai. Akto kât ain kâwâwâŋ âgâwai.”

Den are bunje akto Anutugât den hâkân akmâ âmâ tâlim kâwâwâŋ âgâwai. Are âmâ Anutuŋe hain nâŋgâm heŋgemgombo miawagepât.

Anutuŋe potatnenekto nen Anutugât kâmot agion.

⁹ Galalupne, ye hain bo akmai. Anutuŋe emelâk ikinje pat katyekto yâkgât luâk âmbâle akmâ tatmai. Ye amâ kembu akmâ sumbe kat kat luâk hain are akmai. Ye amâ luâk âmbâle kâmot âlepne akbiâ Anutuŋe yekto huragumap. Akto Anutuŋe emelâk yeŋgondo hândâk hepunmâ âmâ pagalenân mandâi aregât kotne mem agatmâ agak meme âlepne akyeŋgimap are makŋetgât olonyeŋep.

¹⁰ Akto hângeinje ye amâ luâk âmbâle yânje mali. Dâ hinje âmâ Anutugât luâk âmbâle bunje akmâ mandâi. Akto ulikjân âmâ Anutugât okot âlep are âmâ bo nâŋgâmini. Dâ hinje âmâ okot âlep akyeŋgimbo nâŋgâm meteâi.

Egâlianj bâleŋe hâkokom manbaen.

¹¹ Galalupne, ye amâ kepia siângen gâtne akto hânân ire amâ yogan manmai aregât hin makyenŋiwe. Ye âmâ egâlianj bâleŋe are hârok mem hami panbei. Egâlianj bâleŋe are amâ nengât gasa arekne nengât biwinenŋe hilipkomap aregât mem hami panbei.

¹² Akto ye âmâ luâk âmbâle Anutu bo nâŋganmai are yeŋgât hutyeŋân manmai. Aregât yâkne hinje yeŋgât den bâleŋe makbai âmâ are bo nâŋgâm

agak meme âlepņe membiâ yekmâ sop humoân Anutuņe menenekberâm miawakbiap sop ain âmâ kotņe mem agatbai.

Humomolupnenņe yengât lau lokom henngemgowaen.

¹³ Galalupne, ye gain gain akbai aregât hin makbe. Ye Humogât lau lokomai aregât hainâk luâk nengât kembu akto kotdâlupnenņe yâk yengât lau lokowei. Akto luâk kembu humo yâk âmâ luâk kembu bikņe damunyeņe akmap yâkgât amukyeņân manbei.

¹⁴ Akto yâkgât hoņ bawalupņe amâ nengât humomolupnenņande luâk bâleņe akbiâ are yengât hâuņe kutigit yengimai akto luâk âlepņe akmai are yengât kotyeņe mem agatmai are âmâ luâk kembu konok arekņe huņgun yengimbo togom damunnenņe akmai. Aregât yâk yengât amukyeņân manbei.

¹⁵ Aregât hin nângâwei. Anutuņe yeņe hain akņetgât egâlianmap. Ye agak meme âlepņe akbiâ luâk nângâ nângâyeņe gulip yâkņe yekmâ yengât makmai denyeņe are gewiap.

¹⁶ Akto yengât damunyeņe amâ Anutu konok yâkņe ye owâiņeâk manbei dâm makto biwiyeņe owâimbo manmai. Dâ aregât nângâm hin bo dâwei, “Mandenņe huragumap aregât hanâk hanâk bâleņe mem mandenņe ârândâņ akbiap.” hain bo dâwei. Bo. Ye âmâ Anutugât âi luâk tatbei. Aregât Anutu hoņ bawa aganbei.

¹⁷ Ye luâk hârok yengât kambiamyeņe bâliwopgât yaiwâk akyeņgiwei. Akto Yesugât kâmot are okot

âlep akyenjiwei. Akto Anutugât hamep akbai. Akto luâk kembunenje yâkgât lauje lokowei.

Hoŋ bawa yenġât den.

¹⁸ Akto ire âmâ hoŋ bawa yenġât hin maktere nânġânet. Ye hanâk damunlupyene are yenġât hamep akmâ amukyenân tatbei. Damun âlepne yenġâlâk bo me yeukne akyenġimai are yenġâlâk bo. Metne hârok gai lauje lokowei.

¹⁹ Yeŋe Anutugât nânġâm manbiâ yâkne hâk hilâlâm keŋe bâlâk akyenġimbiâ hâk hilâlâm are hanâk lokowei. Are amâ âlepne Anutuŋe agak meme hainare akmai are yenġât egâlianmap. Aregât humomolupyene âlepne me bâlene are yenġât lau hanâk lokowei.

²⁰ Akto humomolupyenande âi yenġimbiâ lau bo lokom bâlene akbai âmâ orem miwindikyekbiâ âmâ niŋande nânġâmbo ârândân akbiap? Amâ bo. Dâ âi âlepne akyenġimbiâ dosa boân kuk akyenġimbiâ bo nânġâm bâlim âġâm manbiâ âmâ Anutuŋe nânġâmbo ârândân akbiâp.

²¹ Agak meme hainare aknet dâm Anutuŋe ye olonyegep. Aregât keŋe hin. Kristoŋe yenġât hâk hilâlâm nânġâep. Yeŋe hainâk akmâ watbei dâm agak meme ikinandeân are hekatyenġim âmâ hâk hilâlâm kakŋân malep.

²² Hain manmâ bâlene siâ bo agep. Akto den bâlene bo magep.

²³ Akto luâk âmbâle biknande den bâlene akto den hembalik maganbiâ aregât hâuŋe siâ bo makyenġiep. Akto hâk hilâlâm aganbiâ âmâ aregât kuk me den hâuŋe siâ bo makyenġiep. Bo. Humoŋe den potatmâ makmap yâkgâlâk nânġanep.

²⁴ Nen dosagât agak meme are hârok hepunmâ agak meme âlepņe akbaengât Yesuņe ikinę hâkņe arekņe nengât dosa are lokom lâwinân âgâambo dosa nenņe bo agep. Akto yâkgât diwi pandane humo arekņe heņgem yeņguep.

²⁵ Akto ye amâ ulikņân âmâ lamaanę akmini. Dop hain akmâ dâp hepuli. Dâ hinņe purik katmâ damunyeņe aregâlân dewatimbiâ biwi nâņgâ nâņgâyeņe damunņe akyeņgimap.

3

Âmbâle yeņgât den.

¹ Hinņe amâ âmbâle luâkdâ yeņgât hin makyeņgire nâņgâņet. Ye hanâk luâklupyene yeņgât amukyeņân manbei. Akto luâk bikņe Anutugât den bo lokomai gârâmâ âmbâilupyene yekbiâ den undup bo akmâ âmâ yân ârândân

² manmâ hamep akmâ yaiwâk akyeņgim manbiâ Yesugât kâmolân dewatiwai.

³ Tâulupne, kulemyene amâ wan me wan buluņe me sâņgum kulemņe donet bata butu goline ketugumai are me sâņgum âlepņe are luguakbiâ kulemyene bo miawakmap. Borondâ.

⁴ Kulemyene amâ dop hin. Biwiyene heņgemgowe. Akto okot âlepņe me lumbe are akbei. Are âmâ Anutuņe ekto dondâ huragumap. Huragumbo kulemyene miawakmâ yem âgâwiâp.

⁵ Aregât hin makbe. Ulikņân Anutugât nâņgâm tali arekņe biwi nâņgâ nâņgâyeņet kulem agaņgimini âmbâle arekņe luâklupyene yâk yeņgât amukyeņân tatbiâ hâkyene âlepņe hainare miawakminep.

⁶ Are yengâlân gâtŋe Sara arekŋe agak meme hainare agep. Hain akmâ Abrahamgât den lokoanminep. Akto luâk humo dâm konminep. Dâ yeŋe agak meme hainare akmâ âmâ wan me wangât hamep bo akbai amâ Saragât kâmolân gâtŋe hainare akbai.

Luâk yengât den.

⁷ Galalupne, luâk âmbendâ ye hainâk âmbenlupyenæet nângâyeŋgimbiâ âlepŋeâk akbiâp. Akto âmbâle yengât hâkyeŋe amâ kârikŋe bo, gârâmâ heŋgem yeŋguwei. Akto Anutuŋe ye me âmbenlupyene dop konok manbiâ manman âlepŋe yeŋgiwiâp, aregât Anutu ulilanŋeŋe bâliwop dâm âmbenlupyene yaiyeŋguwei.

Gala konok akmâ manbaen.

⁸ Bâin. Hinŋe âmâ ye hârok yengât hin makmâ metewerân. Ye hârok nângâ nângâ konok tatbei. Ye galalupyene yâk yengât nângâmbiâ âgâmbo âmâ yeŋæet nângâmbiâ gewiâp. Akto gala konok akmâ mangan akmâk manbei.

⁹ Akto luâk âmbâle bikŋande nângâm bâliyeŋgimbiâ me den bâleŋe peiyekbiâ âmâ hâuŋe bo akyeŋgim âmâ Anutuŋe tân yeŋgum heŋgem yeŋguâkgât ulilanŋbei. Are amâ Anutuŋe ye hain akŋet dâm yeŋgondo âlepŋeâk mem manbiâ Anutuŋe tân yeŋgum heŋgemyeŋguwiap.

¹⁰ Luâk siâŋe manmangât egâlianŋmap me sop âlep are penianberâm nângâmap âmâ yâkŋe lau biwiŋe damun akto bâleŋe bo membiâp. Akto lau biwitŋe tigimbo hianŋi dengât bo akbiâp.

¹¹ Akto bâleŋe hârok hamianmâ siâ me siâ âlepŋe akbiâp. Akto lumbe akmâ aregât âiŋe kaut orem membiâp.

¹² Haingât Kembuŋe luâk âmbâle ârândân manmai yâk yeŋgâlân dewunŋe katmâ âmâ indem tâgâiakmaiân ainâk ondopŋe katmap. Dâ bâleŋe meme luâk âmbâle amâ Kembuŋe yekmâ hâkâŋyeŋe dâmap.

Umatŋe siâ siâ miawaknengiwiap aregât den.

¹³ Akto ye siâ me siâ âlepŋaet han owâim katmâ manbiâ âmâ niŋande bâleŋe akyeŋgiwiap?

¹⁴ Dâ yeŋe agak meme ârândân akbiâ âmâ bikŋande hâk hilâlâm yeŋgimbiâ are Anutuŋe yekmâ damunyeŋe akmâ okot âlep nâŋgâyeŋgiwiap. Gârâmâ luâk bikŋande bâleŋe akyeŋgimai are yeŋgât hamep bo akbei. Akto aregât kambiamyeŋe bo bâliwiâp.

¹⁵ Bo. Biwiyenân amâ Kristo konok Humonenŋe dâm nâŋgâwei. Aregât luâk âmbâle bikŋande yekmâ hanyenande wan me wan nâŋgâm mem manbiâ biwiyenŋe sândugemap aregât keiŋe aiyenŋumbiâ âmâ owâiŋeâk keiŋe makmâ miawakbei.

¹⁶ Dâ Anutuŋe nenekto huraguâkgât den yeukŋân makyenŋiwei. Den hâuŋe makyenŋiwerâm âmâ biwiyenŋe salek salek agâkgât agak memeyeŋe damunŋe akbei. Damunŋe akmâ ye den âlepŋe makbiâ âmâ bikŋande gain gain akmâ heyenŋienŋe geŋet dâm hâkyeŋe tunmâ sârikyenŋumbiâ âmâ ye Kristogât akmâ agak meme âlepŋe memai arekŋe yâk yeŋgât hianŋiyenŋaet keiŋe mem miawakto aŋun aŋgim hepunyekbai.

17 Nenņe agak meme âlepņe aktenņe Anutuņe makto umatņe bâleņe miawak nengimbo hâk hilâlâm nâņgâm âmâ hanâk dâm âi mendenņe Anutuņe ekto ârândâņ akmap. Dâ bâleņe aktenņe umatņe miawakyeņgimbo âmâ bo ârândâņ akmap.

18 Akto Kristoņe gai umatņân malep. Yâk âlepņân malep yâkņe luâk bâleņe nengât agep, amâ Anutuņe nenekto ârândâņ akto menenekbiapgât nâņgâmbo kombiâ moep. Dâ lâuwâņe mombiapgât dop bo tatâp. Akto nengât hâk miep are âmâ kombiâ moep. Dâ biwiņe me otnenņe are âmâ bo moep. Anutugât Heakņe biwiņe tângoep.

19 Aregât kârikņân arim ulikņân luâk âmbâle tuņe kawutyekto mom meteyi are yeņgât otneyeņe kala busi kâlegen tali are Yesugât otneņande makyenņiep.

20 Akto luâk âmbâle ire hângeiņe Noagât sowân Anutugât den koyi. Dâ amâ Anutuņe aregât hâuņe dowâk bo yeņgimbo mali. Bo. Yânâk lâmyenņuep. Lâmyenņum tato Noaņe waņga ketugum metembo bâin dâmbo tânâk humo giep. Tânâk humo gem âmâ luâk âmbâle kawutyegep. Dâ luâk âmbâle bât biken âlâwu areâk waņgan âgâyi. Akto waņga kâlegen tali are âmâ tuņe gâunyeņgiep.

21 Akto tu arekņe Noama hikâyekto âlepņe agi dop hainâk ye biwiyenņe Yesugâlân katbiâ tato tu puli yeņgiyi aregât ye âlepņe aktâi. Akto tu puli yeņgiyi are âmâ hâk yeņeâk gagap puliâkgât bo puli yegi. Amâ Yesu Kristo momoņânba agato dosanenņe bo akto biwinenņe irakņe agep dâm nâņgâmbiâ Anutugât dewunņân ârândâņ akmapgât tu puli yegi.

22 Akto Yesu Kristo momonânba agalep are amâ emelâk himbimân âgâep. Âgâm Anutugât bânje bungen tatmâ anelo hârok yengât kot keiŋe keiŋe akto kârikŋe hârok tatyengimap are hârok yâkgât amukŋân mandâi.

4

Yesuŋe hâk hilâlâm nângâepgât bâleŋe hâkokowaen.

¹ Galalupne, Kristoŋe emelâk nengât akmâ hâk hilâlâm nângâep. Aregât nângâm nenâkâ hainâk hâk hilâlâm nângâm manbaen. Amâ hâk hilâlâm nângâm mandenŋe dosagât agak meme arekŋe bo menenekmap.

² Hain akmâ hinŋe âmâ hânân manmâ Anutuŋe wan egâlianmap are konok nângâm hâkgât are âmâ bo egâlianbei.

³ Akto hângeiŋe âmâ Yesugât keiŋe bo nângâminiân amâ galalupyene bâleŋe akmini. Bâleŋe âmâ luâkŋe âmbâle hanâk mem hepunmâ dâp gulip manmini. Akto wan me wan hanâk egâlianmini. Akto tu kârikŋe nem bâleŋe hanâk akmini. Akto Anutugât den kom bâleŋaet hoŋ aganmâ tukup lâpio aregât ukenŋe nângâmini. Dâ aregât sop emelâk bo aktâp dâm hepuli.

⁴ Akto unak âmâ agak meme bâleŋe are luâk âmbâle bâleŋe memai are olop bo akmâ hepunyekbei. Hepunyekbiâ yâkŋe, “Ulikŋân nen olop bâleŋe agion. Dâ hinŋe wangât hepun nenektâi?” dâm nângâmbiâ bâlimbo yâkŋe yengât den bâleŋe makyengimai.

⁵ Aregât hâmbâi Humonenŋe yâkgâlân luâk emelâk moyi me golâ taten me hâmbâi manbai

nengât agak memenenne potatberâm aktâp yâkgâlân siâkâ ikinjaet ikinjaet keinenne maktenne hâune aknengiwiap.

⁶ Momone yengât keine hin makbe. Luâk âmbâlene âmâ hâkdâk manmini ain hâkgât hâugât âi memai. Dâ Anutune âmâ otneyene ekmâ nângâ yengimbo manmai aregât hinne moyi are bikjande den pat âlepne makyengimbiâ nângâyi.

Sop ewumâk aktâpgât gala tân aguwaen.

⁷ Galalupne, kotne siâ siâ bo akbiapgât sop tâlâguâp. Hain gârâmâ ye han biwiyene damunne akmâ heנגemgom manmâ hokboâk hokboâk ulilanbei.

⁸ Hain akmâ âmâ yene luâk âmbâle okot âlep are nângâm bâliyengimbiâ âmâ dosayene hepun-yengimai aregât ye gala tân agum okot âlep agangim manmâ âgâwei.

⁹ Akto areâk bo. Ye hanâk galalupyene togo ye olop tatbai are damunene akmâ heנגemyenguwei. Gala tân yenguwerâm âmâ biwiyenân heנגân bo nângâwei.

¹⁰ Galalupne, ye Anutune emelâk konok konok memene akyengiep aregât gala tân yenguwerâm âi âlepne membei. Hain akbiâ âmâ Anutune aregât wan me wan unduwâk akyengimbo yene hainâk luâk âmbâle dop yenân potatmâ yengiwei.

¹¹ Aregât lâuwâne makbe. Anutune dengât kârikne luâk siâ wanjo âmâ âlepne Anutugât den aregât hanokoagân makyengiwiap. Dâ Anutune tânyenguâkgât meme agando âmâ âlepne Anutune kârikne agangmap aregât wâtjân kinmâ âi mem tân yenguwiap. Nen hârok âlepne aktenne luâk âmbâle

biknande nenekmâ Yesu Kristogât akmâ Anutugât kotnje mem agatbai. Akto Anutugât kot humo akto kâriknje dondâ akto pagalenje humo hokboâk talaŋmâ âgâmap. A bundâk.

Yesu olop kinmâ umatnje lokowaen.

¹² Galalupnje, hinje yengâlân dâp siâ togowiap amâ yengât nângâ nângâ yeŋe dop yenguwerâm hâk hilâlâm umatnje siâ yengâlân togombo biwiyenje bo hionbiap. Akto yeŋe hin bo nângâwei. Imâ siâŋaet pup pup ektenje ârândân bo aktâp. Hain bo nângâm sân sân membei.

¹³ Bo. Dâp are âmâ hâk hilâlâm Kristoje lokoep are hainâk lokom herenje nângâm manbai. Hain akmâ âmâ miawakmâ pagalenjan kinbiawân nen hârok damun nenne akbiapdâm herenje humo akbei.

¹⁴ Akto yeŋe Kristogât kotnje mem agatbiâ aregât dâm den bâleŋe peiyekbiâ âmâ ye Anutugât Heaknje pagalenjaet tirip towat yengâlân yem manbiap aregât nângâmbiâ ârândân akto herenje akbei.

¹⁵ Hain akmâ Yesugât akmâ hâk hilâlâm nângâwei. Dâ bâleŋe siâ siâ mem manbiâ hâk hilâlâm miawakyenjiwopgât are bo akbei. Amâ hin. Siâ konbiâ mombiap me kâmbu akbai me agak meme bâleŋe akbai me siâgât wan me wan mendenje âlepŋe agâk dâm hilipkom akbai amâ bo ârândân akbiap.

¹⁶ Dâ ye Kristogât kâmot akmâ manbiâ aregât bâleŋe akyenjiwopgât hâk hilâlâm nângâmbiâ biwiyenje yeuknje bo akto âmâ bo aŋun aŋgiwei. Bo.

Ye âmâ kotyeŋe Kristogât kâmot aregât Anutugât kotŋe mem agatbei.

¹⁷ Akto hinŋe Anutuŋe ikiŋe kâmotlupŋe nen soŋ den âiân katnenekmâ mandâp. Akto sop emelâk miawakto hâk hilâlâm nâŋgâm manden. Aregât luâk âmbâle bikŋe yâkgât den pat âlepŋe lâmgomai are amâ gain gain Anutuŋe den âiân kat yekto yâkŋe âmâ hâk hilâlâm dondâ nâŋgâm âgâwai?

¹⁸ Aregât luâk âmbâle bikŋe âmâ Anutuŋe menenegâk dâm manmâ âmâ hâk hilâlâm olop manmai âi humo membiâ ârândêŋ akmap. Aregât luâk âmbâle bikŋande âmâ Anutu hamianmâ agak meme bâleŋe akbiâ Anutuŋe hâuŋe bâleŋe akyeŋgimbo âmâ gain gain akbai?

¹⁹ Hain gârâmâ benŋe Anutuŋe makto hâk hilâlâm kakŋân manmaen nen hin akne. Anutuŋe nen liunnenegep akto hokboâk hokboâk damun nenŋe akmap aregâlâk nâŋgâm âi âlepŋeâk mem manmâ âgâwaen. Hâk hilâlâm aregât hamep bo akbaen.

5

Dâtŋe meme yeŋgât den.

¹ Galalupne, hinŋe damunlupyene yeŋgât hin makbe. Nâ gai âmâ yâk olop Yesugât kâmot damunyeŋe akmaen. Dâ nune Yesu Kristo hâk hilâlâm nâŋgâm moep are ekmâ malân. Aregât sowân Anutuŋe miawakmâ meme akyeŋgimbo pagalenân manmâ âgâwai amâ nâ hainâk yeŋgât akmâ hutyeŋân tatmâ pagalenân manmâ âgâwian. Nâ hain akbiangât hin makyenŋiwe.

² Anutuŋe ikiye kâmot potatyegepgât damunyeŋe akŋetdâm âi yeŋgiep aregât ye damungât âi meŋet. Ye amâ hanâk dowâk Anutugât luâk âmbâle damunyeŋe akmâ heŋgem yeŋguwei. Dâ imâ luâkŋeak âi ire meŋet dâm kârikŋe me hâkâŋ akmâ yân akbai amâ bo. Dâ âi ire puli memberâm aregâlâk bo membei. Bo. Anutuŋe ye âigât owâiŋân meŋet dâmbo are biwiyenân nâŋgâm kârikŋeak membei.

³ Akto ye amâ luâk kembu akmâ Anutu ikiye kâmot damunyeŋe akbaigât bo makyenŋiep. Gârâmâ luâk âmbâle bo mem ge katyekbei. Bo. Hin akbei. Ye, “Nen wan akmaen are ye hain akmâ wat nenekbei.” dâm agak meme âlepŋeak dewunyenân mem manbei.

⁴ Hain akmâ kâmotlupyenye damunyeŋe akmai aregât damun nenŋe Humo konok are miawakbiap sop ain amâ hâuŋe pagalenye olowâk bo bâlimap are yeŋgimbo mem manmâ âgâwai.

⁵ Galalupne, luâk sigan yekâ luâk damunlupyenye yeŋgât amuk yeŋân manbei. Dâ yeŋe hârok yeŋaet nâŋgâmbiâ gewiâp. Dâ galalupyenyaet nâŋgâmbiâ âgâwiâp. Aregât Anutuŋe hin makto siâŋe kulemgoep, “Luâk âmbâle bikŋande kotyenye mem agatmâ yeŋaet nâŋgâmbiâ âgâwiap amâ Anutuŋe mem ge katyekbiap. Dâ bikŋande yeŋaet nâŋgâmbiâ gemap amâ Anutuŋe okot âlep akyenŋim damunyeŋe akmap.” hain kulemgoep.

⁶ Aregât hâmbâi Anutuŋe ikiye sowân amâ mem agat nenekbiapgât Anutu ikiyeŋaet amukŋân tatmâ manbei.

⁷ Akto ikiyeŋak okot âlep akyenŋim damunyeŋe

akmap aregât umatyenje are hârok magañbiâ mendo biwiyenje sândugewiâp.

Biwinenje damunje akbaen.

⁸ Akto ye han biwiyenje damunje akbei. Akto gasanenje Niambi are amâ dop hin akmap. Songo metje kotje laion mopje agumbo âmâ luâk âmbâle neyekberâm are yenjât kulâgâtmâ kambojmâ munje humo akmâ bam gutmap. Dop hainâk Niambi menenekberâm manmap aregât

⁹ ye Yesu hanyenande nânğanmâ bigeim kârikje manbei. Akto bo hanoko akbei. Akto galalupyenje hân hârok tatâi yâk gai hâk hilâlâm hainâk nânğâmai are nânğâm hengemgom âmâ biwiyenje Anutugâlân katbiâ talâk. Aregât Niambi hâkokom panbei.

¹⁰ Akto ye hain akbiâ âmâ Anutunje damun akmâ bo hâkân nenekmap arekje Kristogât akmâ yâkgât pagalenje mejetgât yenjonlep. Arekje hâmbâi ye hâk hilâlâm sop tâlâwâgân manmâ gambiâ ainâk meyekto âlepje kârikje lâuwâne akbiâ hâk sândugembo manbaigât tân yenjuwiap.

¹¹ Aregât yâkgâlân kârikje dondâje tato damunje akmap. Akto tatmâ âgâwiap. A bundâk.

Den bâiņe.

¹² Galalupne, imâ den bâiņe. Silane tânnugumbo kulem esenje ire kulemgom tânyenjuân. Anutunje bundâk damun nenje akmâ bo hâkân akmap aregât kulem esenje pân konok kulengoân. Ye aregât kulem ire oyaņmâ kârikje kinbei.

¹³ Akto Yesugât kâmot iren kepia Babilon konmaen ain tatmai amâ emelâk Anutunje ye olop

yeŋgonlep yâkŋe yeŋgât okot nâŋgâ yeŋgiâi. Akto galane Marekoŋe gai yeŋgât nâŋgâm maktâp.

¹⁴ Akto ye hârok nengât akmâ galalupyene yeŋgât okot âlep akmâ bâtyene koŋgim mangan aŋgiwei. Akto Kristogât kâmot yeŋgât ulilandere biwiyene sândugeâk.

Yusugât Pat Âlep Den
The New Testament in the Timbe Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Timbe long Niugini

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Timbe

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

03f82704-6ad1-5094-a78e-e240d9f2d4f8